

Kemian osaston mekaanikko oli myös Abloy-lukon keksijä

■ **Abloy-lukko on tuttu jokaiselle suomalaiselle, mutta harva tietää, että sen keksijä työskenteli aikoinaan Helsingin yliopiston kemian osastossa.**

JOHANNES PERNA JA
MARKKU RÄSÄNEN

Kemia on tieteidenvälinen ala, joka työllistää monipuolisesti erilaisia osajia. Yksi erityisen mielenkiintoinen henkilö on keksijä **Emil Henriksson** (1886–1959), joka työskenteli mekaanikkona Helsingin yliopiston kemian osastossa.

Hienomekaanikko Henrikssonin kuuluisin keksintö on vuonna 1919 patentoitu haittasyliinterilukko, joka tuli sittemmin yleisesti tunnetuksi nimellä Abloy-lukko.

Henrikssonin lukko oli aikanaan maailman edistynein. Se oli kestävä ja turvallinen, eikä sitä voinut tiirikoida, sillä lukkosylinterin haittalevyt mahdollistivat miljardeja erilaisia yhdistelmiä.

Haittalevyjen ansiosta lukko voitiin myös sarjoittaa, mikä toi sille aivan uudenlaista käytettävyyttä.

Sarjoittamalla voitiin suunnitella käyttäjätasoja. Esimerkiksi hotellissa asukkaan täytyy päästä vain omaan huoneeseensa, kerrossiivoojan kerroksen jokaiseen huoneeseen ja esimiehen jokaiseen huoneeseen koko hotellissa.

Ominaisuus mullisti lukkojen käytettävyyden, ja se on ollut yksi keskeisimmistä tekijöistä Abloy-lukkojen menestyksen takana.

Alku lukkojen menestystarinalle

Emil Henriksson nimesi keksintönsä Henriksson Patentti Lukoksi ja haki sille patenttia heinäkuussa 1918.

Hän oli alkanut valmistella lukon teollista tuotantoa jo aikaisemmin samana kesänä, mutta koska hän oli ensisijaisesti mekaanikko ja keksijä, hänellä ei ollut yksinään resursseja eikä vaadit-

tavaa osaamista keksinnön kaupallistamiseen ja teollistamiseen.

Kumppaneikseen Henriksson sai rekrytoitua aikakauden teollisuus- ja finanssialan vaikuttajia, jotka vakuutuivat keksinnön mahdollisuuksista.

Sijoittajat näkivät keksinnössä kaupallista potentiaalia. He kokivat lukkojen teollisen tuottamisen tärkeäksi myös juuri itsenäistyneelle Suomelle.

Lukkojen valmistamista ja myymistä varten perustettiin 18. marraskuuta 1918 yritys nimeltä Aktiebolaget Låsfabriken – Lukkotehdas Osakeyhtiö. Seuraavana vuonna nimi vaihdettiin Ab Abloy Oy:ksi.

Patentti Henrikssonin lukolle myönnettiin 15. helmikuuta 1919. Siitä alkoi jo yli sata vuotta kestänyt suomalainen lukkomenestystarina. Abloy-lukkoa pidetään yhtenä Suomen merkittävimmistä keksinnöistä.

Keksijä ei itse rikastunut

Emil Henriksson ei itse rikastunut keksinnöllään. Vuonna 1921 hän myi innovaationsa patentin ja luopui samalla kaikista oikeuksistaan.

Kauppasumma oli 100 markkaa (34 euroa vuoden 2019 arvon mukaan) ja 50 Abloy-yhtiön osaketta.

Aikakirjat ja historioitsijat eivät osaa kertoa tarkkaa syytä Henrikssonin myyntipäätökselle.

Yhdeksi mahdollisuudeksi on epäilty välikäsi kumppaneiden kanssa, mutta sitä ei voi sanoa varmaksi. Henriksson jatkoi kaupan jälkeen yhtiön hallituksen varajäsenenä.

Toiseksi syyksi päätöksen takana on esitetty 1920-luvun vaikeaa taloustilan-

netta, jonka vuoksi Abloy alkutaival oli raskas ja usko menestykseen koetuksella.

Kumppaneiden avulla vientituotteeksi

Talousohjelmien tausta on historiallisesti mielenkiintoinen. Teolliseen valmistukseen vaadittava kalusto oli kallista, samoin prosessien kehitys. Vaadittavaa pääomaa lainattiin pankista, ja lainat sidottiin ulkomaiseen valuutaan.

Samaan aikaan markan arvo tipahti ensimmäisen maailmansodan (1914–1918) seurauksena kymmenenteen osaan siitä, mitä se oli ollut ennen sotaa.

Kun markka romahti, ja velat oli sidottu Ruotsin kruunuun, Abloy'n päärahoittajapankki Privatbanken i Helsingfors teki konkurssin. Abloy'n tilanne muuttui vaikeasta katastrofaaliseksi.

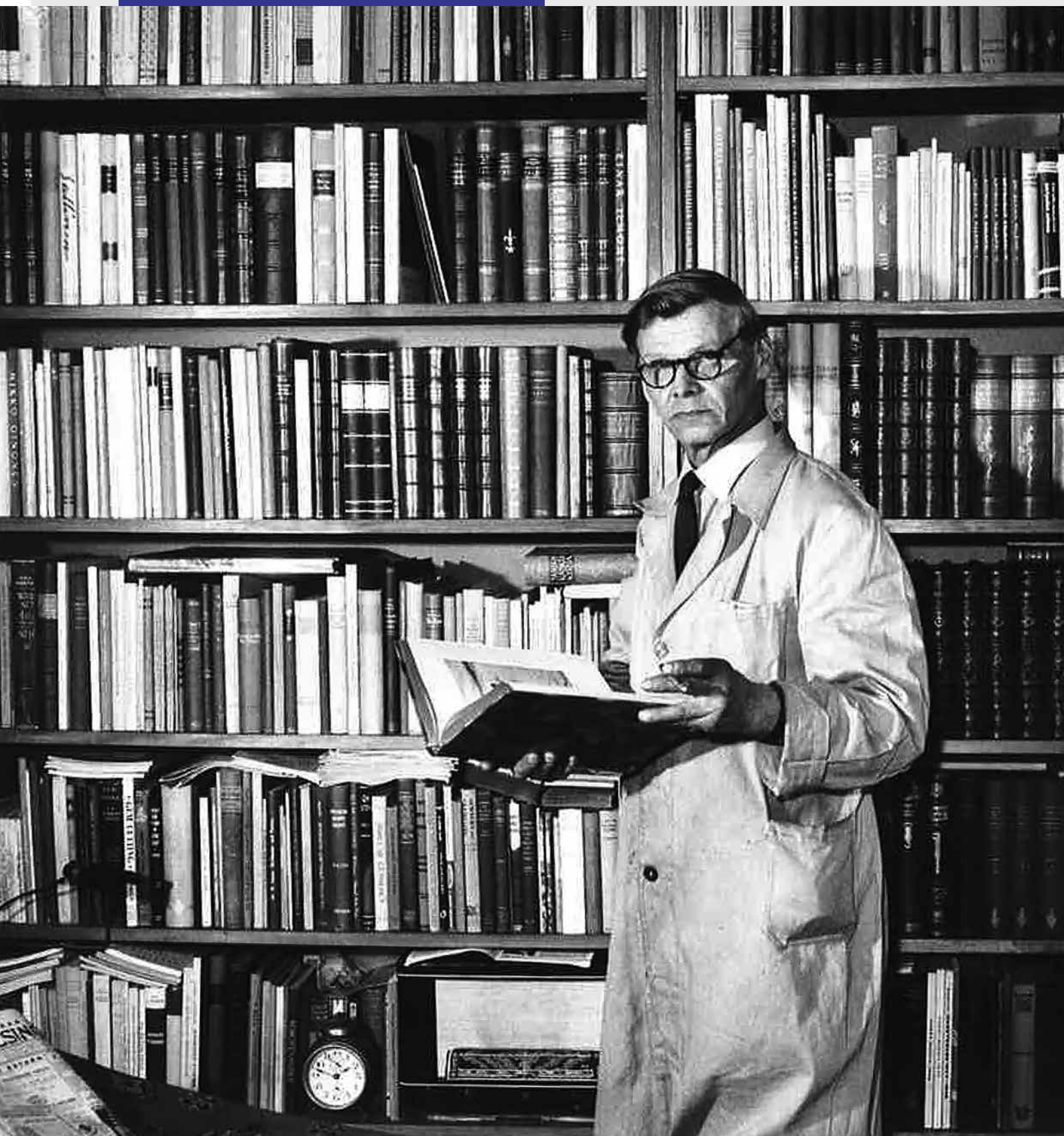
Ongelmia pahensi se, että lukkomarkkinat olivat hyvin kilpailtu ala, joten tuotteet eivät alkuun käyneet kaupaksi odotetulla tavalla. Yrityksen kasvu oli hidasta.

Abloy'n tilanne alkoi kuitenkin parantua yhteistyösopimusten kautta jo vuonna 1922. Yhtiön lukosta kiinnostui esimerkiksi metallijätti Kone ja Silta, joka lisäsi sen vientiportfolionsa.

Vähitellen lukkojen myynti kasvoi, ja Abloy alkoi menestyä taloudellisesti. □

Johannes Perna on Helsingin yliopiston kemian osaston yliopistonlehtori ja Markku Räsänen emeritusprofessori.

johannes.perna@helsinki.fi
markku.rasanen@helsinki.fi

Abloy Oy

Keksijä Emil Henriksson huolehti Helsingin yliopiston kemian osaston instrumenttien valmistamisesta ja kunnossapidosta vuodesta 1928 aina 1950-luvun puoleenväliin.

Juttu on julkaistu aiemmin Helsingin yliopiston *Kemiautisissa*.